

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

9. oktoober 2014*

Eelotsusetaotlus — Eelotsuse kiirmenetlus — Õigusalane koostöö tsiviilasjades — Kohtualluvus ning kohtuotsuste tunnustamine ja täitmine kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega — Määrus (EÜ) nr 2201/2003 — Ebaseaduslik kinnipidamine — Lapse alaline elukoht

Kohtuasjas C-376/14 PPU,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Supreme Court'i (Iirimaa) 31. juuli 2014. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 7. augustil 2014, menetluses

C

versus

M,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president M. Ilešič, kohtunikud A. Ó Caoimh, C. Toader, E. Jarašiūnas (ettekandja) ja C. G. Fernlund,

kohtujurist: M. Szpunar,

kohtusekretär: vanemametnik L. Hewlett,

arvestades 7. augustil 2014 Euroopa Kohtusse saabunud 31. juuli 2014. aasta taotlust lahendada eelotsusetaotlus Euroopa Kohtu kodukorra artikli 107 alusel kiirmenetluses,

arvestades kolmanda koja 14. augusti 2014. aasta otsust see taotlus rahuldada,

arvestades kirjalikus menetluses ja 22. septembri 2014. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

— C, esindajad: *solicitor* C. Walsh, R. Costello, *BL*, ja D. Brown, *SC*,

— M, esindajad: C. Fitzgerald, *SC*, ja K. Kelly, *BL*,

— Prantsusmaa valitsus, esindajad: F. Gloaguen ja F.-X. Bréchet,

— Euroopa Komisjon, esindajad: L. Flynn ja M. Wilderspin,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

olles ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada nõukogu 27. novembri 2003. aasta määrust (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000 (ELT L 338, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 243; edaspidi „määrus”).
- 2 Eelotsusetaotlus esitati C ja M-i vahelises kohtuasjas, mis puudutas nende koos emaga Iirimaaal viibiva alaealise lapse Prantsusmaale tagasitoomist.

Õiguslik raamistik

1980. aasta Haagi konventsioon

- 3 25. oktoobril 1980 Haagis allkirjastatud lapseröövi suhtes tsiviilõiguse kohaldamise rahvusvahelise konventsiooni (*Recueil des traités des Nations unies* 1343. kd, nr°22514, edaspidi „1980. aasta Haagi konventsioon”) artiklis 1 on sätestatud:

„Konventsiooni eesmärgid on:

- a) tagada osalisriiki õigusvastaselt viidud või osalisriigis kinni hoitava lapse viivitamatu tagasitoomine tema hariliku viibimiskoha riiki;

[...]”

- 4 Konventsiooni artikkel 3 sätestab:

„Lapse äraviimine või kinnihoidmine on õigusvastane, kui:

- a) see on vastuolus füüsilisele või muule isikule või asutusele vahetult enne lapse äraviimist või kinnihoidmist tema hariliku viibimiskoha riigi seaduse alusel antud [ainu- või ühise] hooldamisõigusega;
- b) äraviimise või kinnihoidmise ajal hooldamisõigust teostati [tegelikult üksi või ühiselt] või oleks teostatud, kui last ei oleks ära viidud või kinni hoitud.

Punktis a nimetatud hooldamisõigus tekib seaduse, kohtu või haldusorgani otsuse või riigi seaduse kohase lepingu alusel.”

- 5 Konventsiooni artikkel 12 sätestab:

„Kui lapse äraviimine või kinnihoidmine on õigusvastane artikli 3 järgi ja kohtu- või haldusmenetluse alguseks lapse asukohariigis on lapse õigusvastasest äraviimisest või kinnihoidmisest möödunud alla aasta, nõuab asjaomane asutus lapse viivitamatut tagastamist.

[...]”

- 6 1980. aasta Haagi konventsiooni artikkel 19 on sõnastatud järgmiselt:

„Lapse tagastamise kohta konventsiooni alusel tehtud otsus ei takista hoolduse otsustamist.”

Liidu õigus

- 7 Määruse põhjenduses 12 on märgitud järgmist:

„Käesoleva määrusega kehtestatud kohtualluvuse alused vanemliku vastutuse küsimustes kujundatakse lapse huve silmas pidades, eeskätt läheduskriteeriumi põhjal. [...]”

- 8 Vastavalt määruse artiklile 2:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

7. mõiste „vanemlik vastutus” tähendab kõiki lapse isiku või varaga seotud õigusi ja kohustusi, mis antakse füüsilisele või juriidilisele isikule kohtuotsusega, seaduse alusel või õigusliku toimega kokkuleppe põhjal. See mõiste hõlmab eestkosteõigust [Täpsustatud tõlge: kohtuotsuses on mõiste „eestkosteõigus” asemel kasutatud täpsemat vastet „isikuhooldusõigus”] ja suhtlusõigust;

8. mõiste „vanemliku vastutuse kandja” on iga isik, kellel on lapse suhtes vanemlik vastutus;

9. mõiste „eestkosteõigus” hõlmab lapse isiku eest hoolitsemisega seotud õigusi ja kohustusi, eeskätt õigust määrata lapse elukoht;

[...]

11. mõiste „ebaseaduslik äraviimine või kinnipidamine” tähendab lapse äraviimist või kinnipidamist juhul, kui:

- a) sellega rikutakse kohtuotsusega, seaduse alusel või õigusliku toimega kokkuleppe põhjal saadud eestkosteõigust liikmesriigi seaduse alusel, kus laps alaliselt elas vahetult enne äraviimist või kinnipidamist;

ning

- b) seda eestkosteõigust teostati tegelikult äraviimise või kinnipidamise ajal üksi või ühiselt või seda oleks teostatud, kui äraviimist või kinnipidamist ei oleks toimunud. Eestkosteõigust loetakse ühiselt teostatavaks, kui vastavalt kohtuotsusele või seaduse alusel ei saa üks vanemliku vastutuse kandja ilma teise vanemliku vastutuse kandja nõusolekuta otsustada lapse elukohta.”

- 9 Määruse II peatükk sisaldab kohtualluvust reguleerivaid norme ja selle artiklitest 3–7 koosnevas 1. jaos on abielulahutust, lahuselu ja abielu kehtetuks tunnistamist puudutavad normid; artiklitest 8–15 koosnev 2. jagu reguleerib vanemlikku vastutust ja artiklitest 16–20 koosnev kolmas jagu sisaldab ühissätteid.

- 10 Määruse artikkel 8 „Üldine kohtualluvus” sätestab:

„1. Liikmesriigi kohtutel on vanemliku vastutuse asjus pädevus lapse suhtes, kelle alaline elukoht on hagi esitamise ajal selles liikmesriigis.

2. Lõiget 1 kohaldatakse, kui artiklitest 9, 10 ja 12 ei tulene teisiti.”

11 Määruse artikkel 9 „Lapse varasema alalise elukoha jätkuv kohtualluvus” sätestab lõikes 1 järgmist:

„Kui laps kolib seaduslikult ühest liikmesriigist teise ja saab seal uue alalise elukoha, säilitavad lapse varasema alalise elukohariigi kohtud erandina artiklist 8 pädevuse kolme kuu jooksul pärast kolimist, et muuta kõnealuses liikmesriigis enne lapse kolimist tehtud kohtuotsust suhtlusõiguse kohta, kui selle isiku alaline elukoht, kellele on vastavalt suhtlusõigust käsitlevale kohtuotsusele antud suhtlusõigus, on jätkuvalt lapse varasema alalise elukoha liikmesriigis.”

12 Määruse artiklis 10 „Kohtualluvus lapseröövi korral” on sätestatud, et lapse ebaseadusliku äraviimise või kinnipidamise korral säilitavad selle liikmesriigi kohtud, kus oli lapse alaline elukoht vahetult enne äraviimist või kinnipidamist, oma pädevuse, v.a juhul, kui on täidetud teatavad seal sätestatud tingimused.

13 Määruse artikli 11 „Lapse tagasitoomine” lõikes 1 on ette nähtud:

„Kui isik, institutsioon või muu organ, kellel on eestkosteõigus, taotleb liikmesriigi pädevatelt asutustelt kohtuotsuse tegemist lapseröövi tsiviilõiguslikke küsimusi käsitleva [1980. aasta] Haagi konventsiooni alusel, et saavutada lapse tagasitoomist, kes on ebaseaduslikult ära viidud või kinni peetud liikmesriigis, mis ei ole see liikmesriik, kus laps vahetult enne ebaseaduslikku äraviimist või kinnipidamist alaliselt elas, kohaldatakse lõikeid 2–8.”

14 Määruse artikkel 12 „Lepinguline kohtualluvus” sätestab:

„1. Liikmesriigi kohtutel, kellel on artikli 3 tõttu pädevus lahutuse, lahuselu või abielu tühistamise taotluse suhtes, on pädevus kõigi selle taotlusega seotud vanemlikku vastutust käsitlevates küsimustes juhul, kui:

a) vähemalt ühel abikaasast on lapse ees vanemlik vastutus;

ning

b) abikaasad ja vanemliku vastutuse kandjad on kohtusse pöördumise ajal sõnaselgelt või muul viisil ühehäälselt kohtute pädevust tunnistanud ning see on lapse parimates huvides.

2. Lõikega 1 ette nähtud kohtualluvus lakkab niipea, kui:

a) abielulahutuse, lahuselu või abielu kehtetuks tunnistamise taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsus on jõustunud;

b) punktis a nimetatud kuupäeval pooleli olevate vanemliku vastutusega seotud menetluste puhul jõustub nendes menetlustes tehtud otsus;

c) punktides a ja b nimetatud menetlused on lõppenud mõnel muul põhjusel.

3. Liikmesriigi kohtutel on seoses vanemliku vastutusega pädevus lõikes 1 nimetatata menetlustes juhul, kui:

a) lapsel on oluline side selle liikmesriigiga, eeskätt seetõttu, et üks vanemliku vastutuse kandjatest elab alaliselt selles liikmesriigis või et laps on selle liikmesriigi kodanik;

ning

- b) kõik menetluse osapooled on kohtusse pöördumise ajal sõnaselgelt või muul viisil ühehäälselt kohtute pädevust tunnistanud ning see on lapse parimates huvides.

[...]"

- 15 Määruse artiklis 19 „Menetluses olev kohtuasi ja sellega seotud menetlused” on sätestatud:

„1. Kui erinevate liikmesriikide kohtutes algatatakse ühtede ja samade asjaosaliste vaheline lahutus-, lahuselu- või vanemliku vastutuse menetlus, peatab kohus, kellele hagi on esitatud hiljem, menetluse omal algatusel seni, kuni on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kellele hagi on esitatud esimesena.

2. Kui erinevate liikmesriikide kohtutes algatatakse ühe ja sama lapse suhtes ühe ja sama alusega hagide põhjal vanemlikku vastutust käsitlev menetlus, peatab kohus, kellele hagi on esitatud hiljem, menetluse omal algatusel seni, kuni on kindlaks tehtud selle kohtu pädevus, kellele hagi on esitatud esimesena.

[...]"

- 16 Määruse III peatükk sisaldab norme, mis reguleerivad ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsuste teistes liikmesriikides tunnustamist ja täitmisele pööramist. Määruse artikkel 24 „Otsuse teinud kohtu pädevuse kontrollimise keeld”, mis sisaldub kõnesoleva peatüki 1. jaos, sätestab järgmist:

„Otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevus ei kuulu kontrollimisele. Artikli 22 punktis a ja artikli 23 punktis a osutatud avalikule korrale vastavuse kontrollimist ei või kohaldada artiklites 314 sätestatud kohtualluvuseeskirjade suhtes.”

- 17 III peatüki 2. jaos (mis käsitleb täitmiseotsuse taotlust) sisalduva artikli 28 lõikes 1 on sätestatud:

„Lapse suhtes vanemlikku vastutust käsitlevat kohtuotsust, mis on tehtud liikmesriigis ja on selles liikmesriigis täitmisele pööratav ning kätte antud, täidetakse teises liikmesriigis siis, kui see on huvitatud poole taotlusel kuulutatud seal täitmisele pööratavaks.”

Iiri õigus

- 18 Eelotsusetaotlusest nähtub, et 1991. aasta seadusega lapseröövi ning hooldusõigust puudutavate kohtuotsuste täitmise kohta (Child Abduction and Enforcement of Custody Orders Act 1991), põhikohtuasja asjaolude suhtes kohaldatavas redaktsioonis (edaspidi „1991. aasta seadus lapseröövi ning hooldusõigust puudutavate kohtuotsuste täitmise kohta”), ratifitseeriti Iirimaal Haagi 1980. aasta konventsioon. Seadust on muudetud 2005. aasta määrusega, mis on vastu võetud Euroopa ühenduste raames (kohtuotsused, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega) (European Communities (Judgments in Matrimonial Matters and Matters of Parental Responsibility) Regulations 2005)), et võtta kohtuasjades, millele laieneb Haagi 1980. aasta konventsioon ja mis hõlmavad liikmesriike, arvesse määrust.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 19 Prantsuse kodakondsusega C ja Ühendkuningriigi kodakondsusega M abiellusid Prantsusmaal 24. mail 2008. Nende abielust sündis – samuti Prantsusmaal – 14. juulil 2008 nende laps. Lapsevanemate suhted halvenesid kiiresti ja 17. novembril 2008 esitas M avalduse abielu lahutamiseks. Nii isa kui ka ema algatasid Prantsusmaal mitu last puudutavat menetlust nii enne kui ka pärast abielulahutuse

kohtuotsust ning nii enne kui ka pärast seda, kui isa pöördus lapse tagasitoomise taotlusega High Court'i (Iirimaa). Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimustele vastamisel omavad tähtsust üksnes abielulahutuse kohtuotsus ja hilisemad faktilised asjaolud ja menetlused.

Abielulahutuse kohtuotsus, faktilised asjaolud ja järgnevad kohtumenetlused

- 20 Angoulême'i Juge aux Affaires Familiales tegi 2. aprillil 2012 määruse poolte abielu lahutamise kohta mõlema poole süül (edaspidi „2. aprilli 2012. aasta kohtumäärus”). Selles määratleti abielulahutuse tagajärjed poolte jaoks 7. aprilli 2009. aasta seisuga; määrati, et vanemad teostavad lapse suhtes hooldusõigust ühiselt; kinnitati lapse alaliseks elukohaks ema elukoht alates 7. juulist 2012 ning reguleeriti isa suhtlusõigust ja õigust määrata ajutiselt lapse elukoht pooltevahelise erimeelsuse puhuks, nähes ette erineva korralduse vastavalt juhtumitele, mil ema kas valib elukoha Prantsusmaal või lahkub Prantsusmaa territooriumilt, et asuda elama Iirimaaale. Kohtumääruses on täpsustatud, et emal on lubatud „asuda elama Iirimaaale” ja resolutsioonis on meenutatud, et see otsus „kuulub last puudutavas osas täitmisele juba apellatsiooni tulemust oodates”.
- 21 C kaebas kohtumääruse 23. aprillil 2012 apellatsiooni korras edasi, piiritledes oma apellatsioonkaebuse nii, et see puudutas ainult lapsega seotud meetmeid ja otsust, millega teda kohustati maksma M-ile teatav summa ettemaksuna tema osa eest ühisvarast. Cour d'appel de Bordeaux (Prantsusmaa) esimene president jättis 5. juulil 2012 rahuldamata apellandi taotluse esialgse õiguskaitse korras peatada eelnimetatud kohtuotsuse täitmine.
- 22 M lahkus 12. juulil 2012 koos lapsega Iirimaaale, kus nad on sellest ajast alates elanud. Eelotsusetaotlusest nähtub, et ta ei täitnud 2. aprilli 2012. aasta kohtumääruses sedastatud, mis puudutab lapse isa suhtlusõigust ja õigust määrata ajutiselt lapse elukoht.
- 23 Cour d'appel de Bordeaux tühistas 5. märtsi 2013. aasta otsusega 2. aprilli 2012. aasta kohtumääruse seoses lapse elukoha, suhtlusõiguse ja õiguse määrata ajutiselt lapse elukoht ning ühisvara arvelt tehtava ettemaksega. Kohus määras lapse elukohaks isa elukoha ja nägi emale ette suhtlusõiguse ja õiguse määrata ajutiselt lapse elukoht.
- 24 31. märtsil 2013 pöördus C tribunal de grande instance de Niort'i (Prantsusmaa) perekonnaõigusega tegeleva kohtuniku poole, väites eelkõige, et M keeldub last esindamast, ja taotles nimetatud kohtult, et hooldusõigus määrataks üksnes temale, et määrataks lapse tagasitoomine tema elukohta sunniraha ähvardusel ning et keelataks lapse Prantsusmaalt väljaviimine isa loata. Tribunal de grande instance de Niort'i (Prantsusmaa) perekonnaõigusega tegelev kohtunik rahuldaski 10. juulil 2013 C nõuded.
- 25 C taotles 18. detsembril 2013 määruse artikli 28 alusel High Court'ilt, et viimane pööraks täitmisele cour d'appel de Bordeaux' 5. märtsi 2013. aasta otsuse. Taotlus rahuldati, ent M, kes esitas nimetatud kohtuotsuse peale 7. jaanuaril 2014 kassatsioonkaebuse, mille menetlemine on praegu pooleli Cour de cassation'is (Prantsusmaa), taotles 9. mail 2014 High Court'ilt täitemenetluse peatamist.

High Court'i otsus ja eelotsusetaotlus

- 26 C pöördus 29. mail 2013 High Court'i poole, paludes, et vastavalt 1980. aasta Haagi konventsiooni artiklile 12, määruse artiklitele 10 ja 11 ning 1991. aasta seadusele lapseröövi ning hooldusõigust puudutavate kohtuotsuste täitmise kohta määrataks lapse tagasitoomine Prantsusmaale ja tunnistataks, et lapse ema on last ebaseaduslikult Iirimaaal kinni pidanud.
- 27 High Court jättis 13. augusti 2013. aasta otsusega need nõuded rahuldamata, märkides sisuliselt, et lapse Iirimaaale viimine oli seaduslik, sest see toimus niisugust toimingut lubava Prantsusmaa kohtuotsuse alusel; et 2. aprilli 2012. aasta kohtumääruse esialgse täitmise taotlus jäeti rahuldamata; et see otsus oli lõplik ega olnud ei esialgse õiguskaitse kohaldamise määrus ega ka ajutine ega esialgne

otsus ning et seda ei olnud apellatsiooni korras määruse artiklis 9 ette nähtud kolmekuulise tähtaja jooksul muudetud ega tühistatud. Kohus järeldas eeltoodust, et lapse alaline elukoht ei sõltunud sellest, et C esitas kõnealuse kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse ning et tema lahendada oleva kohtuvaidluse tulemus sõltub peamiselt faktilisest hinnangust, sest miski „alalise elukoha” mõistes ei räägi vastu selle muutmisele ning kuna määrus sisaldab muu hulgas võimalust, et niisugune muutus toimub enne kohtualluvuse üleminekut. Faktiliste asjaoludega seoses oli ta seisukohal, et kõnesoleval juhul on lapse alaline elukoht Iirimaal alates sellest, kui tema ema tõi lapse sellesse liikmesriiki, kavatsusega sinna elama asuda.

- 28 C esitas selle kohtuotsuse peale 10. oktoobril 2013 apellatsioonkaebuse, väites eeskätt, et asjaolu, et lapse äraviimine Iirimaale oli seaduslik, ei tähendanud tema alalise elukoha muutumist; et seaduslik äraviimine ei välista ebaseaduslikku kinnipidamist; et 2. aprilli 2012. aasta kohtumääruse täitmine oli esialgne ja seega ajutine, sest selle kohtuotsuse peale esitatud apellatsioonkaebuse menetlemine oli pooleli; et lapse ema ei olnud Prantsusmaa kohtutele teatanud, et ta kavatses teostada lapse isikuhooldusõigust Iirimaal; et lapse ema ei olnud kunagi vaidlustanud Prantsusmaa kohtute pädevust ega väitnud, et lapse alaline elukoht oli muutunud; et Prantsusmaa kohtute selge kavatsus on säilitada oma pädevus isikuhooldusõigusega seoses; et Iirimaa kohtutele on siduvad Prantsusmaa kohtute otsused, sest nende poole pöörduti esimesena ja nad jäid isikuhooldusõiguse küsimuses pädevaks, ning viimaseks, et High Court tõlgendas määruse artiklit 9 vääralt.
- 29 M seevastu väidab peamiselt, et lapse alalist elukohta tuleb hinnata, lähtudes faktilistest asjaoludest ning et käesoleval juhul muutus see pärast lapse äraviimist Iirimaale kooskõlas 2. aprilli 2012. aasta kohtumäärusega, mis võimaldas tal üksi otsustada lapse elukoha üle, nii et mingit isikuhooldusõiguse rikkumist ei ole toimunud. M-i arvates ei takista nimetatud kohtuotsus ega selle peale esitatud apellatsioonkaebus faktiliselt niisugust elukohamuutust. Ta viitab seoses alalise elukoha mõistega kahele Euroopa Kohtu otsusele: A (C-523/07, EU:C:2009:225) ja Mercredi (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829).
- 30 Eelotsusetaotluse esitanud kohus toob esile, et põhikohtuasjas tekib määruse artiklite 2, 12, 19 ja 24 tõlgendamise küsimus. Ta märgib, et Prantsuse kohtud olid esimesed, kelle poole määruse mõttes pöörduti; et mõlemad vanemad aktsepteerisid kohtusse pöördudes ühemõtteliselt nende pädevust ning et need kohtud kinnitavad, et vanemliku vastutuse küsimus allub jätkuvalt neile, vaatamata sellele, et laps viibib Iirimaal. Kui asi on nii, siis on ema selle kohtu arvates last õigusvastaselt kinni pidanud alates 2. aprillil 2012. aasta kohtumäärusega määratud suhtlusõiguse ja õiguse määrata ajutiselt lapse elukoht esimesest rikkumisest. Eeltoodust lähtudes tõstatab see kohus küsimuse, kas nende kohtute pädevus määruse artikli 12 lõike 2 punkti b või määruse artikli 12 lõike 3 punktide a ja b mõttes lõppes või mitte. Tema arvates kuulub kohaldamisele määruse artikli 19 lõige 2.
- 31 Kohus märgib veel, viidates kohtuotsustele A (EU:C:2009:225) ja Mercredi (EU:C:2010:829), et alalise elukoha mõiste, mida ei ole määruks defineeritud, on alati faktiküsimus ja et eeskätt tuleb arvesse võtta asjaomase liikmesriigi territooriumil viibimise tingimusi ja põhjuseid. Seega tuleb lahendada küsimus, kas Prantsuse kohtud jäid asja menetlevateks kohtuteks või kas emal ja lapsel oli liidu õiguse kohaselt õigus Iirimaale alaliselt elama asuda.
- 32 Neil asjaoludel otsustas Supreme Court menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas kohtuasja asjaoludel välistab Prantsusmaal lapse isikuhooldusõiguse üle toimuv kohtumenetlus lapse alaliselt elama asumise Iirimaale?
 2. Kas lapse isikuhooldusõigus jääb isale või Prantsuse kohtutele, nii et lapse Iirimaal hoidmine muutub õigusvastaseks?

3. Kas Iiri kohtutel on õigus arutada lapse alalise elukoha küsimust olukorras, kus laps on elanud Iirimaa alates 2012. aasta juulist, mil tema äraviimine Iirimaa ei olnud vastuolus Prantsuse õigusega?”

Kiirmenetlus

- 33 Supreme Court taotles, et eelotsusetaotlus lahendataks Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 107 ette nähtud kiirmenetluses, kuna määruse põhjenduses 17 on öeldud, et lapse ebaseadusliku äraviimise või kinnipidamise korral tuleks viivitamata saavutada lapse tagastamine.
- 34 Sellega seoses olgu esiteks öeldud, et eelotsusetaotlus käsitleb niisuguse määruse tõlgendamist, mis võeti vastu konkreetselt EÜ artikli 61 punkti c alusel – praegune ELTL artikkel 67, mis kuulub EL toimimise lepingu vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala reguleerivasse V jaotisse, nii et kõnesolev eelotsusetaotlus kuulub kodukorra artiklis 107 määratletud eelotsuse kiirmenetluse kohaldamisalasse.
- 35 Teiseks nähtub eelotsusetaotlusest, et ehkki vanemlikud õigused lapse üle anti 2. aprilli 2012. aasta kohtumäärusega mõlemale vanemale ning vaatamata sellele, et selle otsusega anti isale suhtlusõigus ja õigus määrata ajutiselt lapse elukoht ning et cour d'appel de Bordeaux 5. märtsi 2013. aasta otsusega, millega eelnimetatud kohtuotsus osaliselt tühistati, määrati lapse elukohaks isa elukoht, on viimane siiski alates lapse Iirimaa viimisest 12. juulil 2012 jäetud ilma regulaarsest suhtlusest oma lapsega, kes on praegu 6-aastane. Kuivõrd eelotsusetaotlus on esitatud kohtuvaidluses, mille ese on isa taotlus lapse Prantsusmaale tagasitoomiseks ja kuivõrd esitatud eelotsuseküsimustele antavad vastused on kohtuasja lahendamisel otsustavad, võib eelotsusetaotluse tulemuse viibimine kahjustada suhteid lapse ja isa vahel ning Prantsusmaale tagasipöördumise korral võib see kahjustada ka lapse integreerumist uude perekondlikku ja sotsiaalsesse keskkonda.
- 36 Neil asjaoludel otsustas Euroopa Kohtu kolmas koda ettekandja-kohtuniku ettepanekul ja olles ära kuulanud kohtujuristi seisukoha rahuldada eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotluse lahendada eelotsusetaotlus kiirmenetluses.

Eelotsuse küsimused

Määruse asjakohased sätted

- 37 Esiteks olgu öeldud, et põhikohtuasjas puudub igasugune kohtualluvuse konflikt või sellise konflikti oht Prantsusmaa ja Iirimaa kohtute vahel, nii et määruse artiklid 12 ja 19, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab, ei ole käesoleva kohtuvaidluse lahendamisel asjakohased.
- 38 Nimelt on ühelt poolt selge, et tribunal de grande instance d'Angoulême'i ja cour d'appel de Bordeaux poole pöördumise ajal oli lapse alaline elukoht Prantsusmaal, nii et vastavalt määruse artiklile 8 olid need kohtud pädevad langetama otsust vanemlikku vastutust puudutavate sätete üle.
- 39 Teiselt poolt tuleb märkida, et High Court'ilt taotleti 29. mail 2013, et see vastavalt 1980. aasta Haagi konventsiooni artiklile 12, määruse artiklitele 10 ja 11 ning 1991. aasta seadusele lapseröövi ning hooldusõigust puudutavate kohtuotsuste täitmise kohta määraks lapse tagasitoomise Prantsusmaale.
- 40 Niisugune hagi, mille ese on nõue määrata ebaseaduslikult teise liikmesriiki viidud või seal kinni peetud lapse tagasitoomine päritoluliikmesriiki, ei puuduta materiaalõiguslikult vanemlikku vastutust ning sellel ei ole järelikult sama eset ega alust nagu hagil, milles nõutakse selle vastutuse üle otsuse

langetamist (vt kohtuotsus Purrucker, C-296/10, EU:C:2010:665, punkt 68). Lisaks on 1980. aasta Haagi konventsiooni artiklis 19 sätestatud, et lapse tagastamise kohta konventsiooni alusel tehtud otsus ei takista hoolduse otsustamist. Need hagit ei tohiks seega olla samal ajal eri kohtute menetluses.

- 41 Tuleb lisada, et määruse artikkel 10 ei ole samuti käesoleva kohtuasja suhtes kohaldatav, sest see ei puuduta materiaalõiguslikult vanemlikku vastutust.
- 42 Teiseks olgu märgitud, et põhikohtuasja lahendamisel ei ole asjakohane ka määruse artiklis 9 sätestatu, millele viitab High Court oma 13. augusti 2013. aasta otsuses ja mis puudutab lapse varasema alalise elukoha teatud perioodi jooksul jätkuvat kohtualluvust suhtlusõiguse ja õiguse määrata ajutiselt lapse elukoht küsimustes; samuti ei ole asjakohane määruse artiklis 24 sätestatu, millele eelotsusetaotluse esitanud kohus viitab ja mis kuulub määruse III peatüki 1. jakku, milles käsitletakse liikmesriigis tehtud kohtuotsuse tunnustamist. Nagu nimelt nähtub eelnevatest sedastustest, ei tõstatata põhikohtuasjas küsimust kohtualluvusest suhtlusõiguse ja õiguse määrata ajutiselt lapse elukoht küsimuste otsustamisel ega ka Prantsusmaa kohtu otsuse tunnustamisest Iirimaaal.
- 43 Kolmandaks olgu märgitud, et küll aga on asjakohased määruse artikli 2 lõige 11, milles on määratletud mõiste lapse „ebaseaduslik äraviimine või kinnipidamine” ning määruse artikkel 11, mis täiendab 1980. aasta Haagi konventsiooni sätteid ja kuulub kohaldamisele, kui mõnele liidu kohtule on – nii nagu põhikohtuasjas – esitatud selle konventsiooni alusel taotlus niisuguse lapse tagasitoomiseks liikmesriigist, kes viidi ebaseaduslikult ära teise liikmesriiki või keda peetakse ebaseaduslikult teises liikmesriigis kinni.

Esimene ja kolmas küsimus

- 44 Sissejuhatavalt olgu öeldud, et põhikohtuasjas viidi laps Prantsusmaalt Irimaale seaduslikult, 2. aprilli 2012. aasta kohtumääruse alusel, millega määrati lapse alaliseks elukohaks ema elukoht ja millega lubati emal „asuda elama Irimaale”. Kohtumäärus, nagu märkis Prantsusmaa valitsus vastusena Euroopa Kohtu esitatud täpsustavatele küsimustele ja kohtuistungil, ei olnud jõustunud, sest seda sai edasi kaevata, ent selle kohtumääruse last puudutavad punktid olid esialgselt täidetavad. Nimetatud kohtuotsus, mille peale esitati apellatsioonkaebus enne lapse äraviimist, tühistati ligi kaheksa kuud pärast lapse Irimaale äraviimist cour d’appel de Bordeaux’ 5. märtsi 2013. aasta otsusega, millega kinnitati lapse alaliseks elukohaks tema Prantsusmaal elava isa elukoht. See kohtuotsus, mille peale M esitas kassatsioonkaebuse, on Prantsusmaa valitsuse märkuste kohaselt täidetav ja jõustunud, sest kassatsioonkaebusel ei ole prantsuse õiguses peatavat toimet.
- 45 Seega, arvestades käesoleva kohtuotsuse punktides 37–43 esitatud kaalutlusi, tuleb asuda seisukohale, et esimese ja kolmanda küsimusega palub eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt selgitada, kas määruse artikli 2 punkti 11 ja artiklit 11 tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui lapse äraviimine toimus kooskõlas esialgselt täidetava kohtuotsusega, mis hiljem tühistati kohtuotsusega, millega määrati lapse elukohaks päritoluliikmesriigis elava vanema elukoht, siis tuleb selle riigi kohtul, kuhu laps viidi ja kellele on esitatud tagasitoomise taotlus, vaatlusaluse kohtuasja kõiki konkreetseid asjaolusid hinnates kontrollida, kas lapse alaline elukoht oli päritoluliikmesriigis veel vahetult enne väidetavalt ebaseaduslikku kinnipidamist.
- 46 Sellega seoses tuleb märkida, et vastavalt määruse artikli 2 punktis 11 antud ebaseadusliku äraviimise või kinnipidamise definitsioonile, mille sõnastus on väga sarnane 1980. aasta Haagi konventsiooni artiklis 3 toodud määratlusega, eeldab äraviimise või kinnipidamise määruse mõttes ebaseaduslikuna käsitlemine, et sellega rikutakse kohtuotsusega, seaduse alusel või õigusliku toimega kokkuleppe põhjal saadud isikuhooldusõigust selle liikmesriigi seaduse alusel, kus laps alaliselt elas vahetult enne äraviimist või kinnipidamist.

- 47 Sellest definitsioonist tuleneb, et ebaseaduslik äraviimine või kinnipidamine määruse artikli 2 punkti 11 mõttes eeldab, et lapse alaline elukoht oli päritoluliikmesriigis vahetult enne äraviimist või kinnipidamist ning et sellega rikutakse nimetatud liikmesriigi õiguse alusel antud isikuhooldusõigust.
- 48 Mis puudutab määruse artikli 11 lõiget 1, siis on selles ette nähtud, et kui isikuhooldusõiguse omaja taotleb liikmesriigi pädevatelt asutustelt kohtuotsuse tegemist lapseröövi tsiviilõiguslikke küsimusi käsitleva 1980. aasta Haagi konventsiooni alusel, et saavutada lapse tagasitoomine, kes on ebaseaduslikult ära viidud või kinni peetud „liikmesriigis, mis ei ole see liikmesriik, kus laps vahetult enne ebaseaduslikku äraviimist või kinnipidamist alaliselt elas”, kohaldatakse selle artikli lõikeid 2–8. Sellest järeldub, et see ei ole nii juhul, kui lapse alaline elukoht ei olnud selles liikmesriigis vahetult enne tema äraviimist või kinnipidamist.
- 49 Seega tuleneb nii määruse artikli 2 punktist 11 kui ka artikli 11 lõikest 1, et viimatinimetatud artiklit kohaldatakse tagasitoomistaotluse rahuldamiseks üksnes siis, kui lapse alaline elukoht oli tema päritoluliikmesriigis vahetult enne tema väidetavat ebaseaduslikku kinnipidamist.
- 50 Mis puudutab mõistet „alaline elukoht”, siis on Euroopa Kohus – tõlgendades määruse artiklit 8 kohtuasjas A (EU:C:2009:225) ja määruse artikleid 8 ja 10 kohtuasjas Mercredi (EU:C:2010:829) – juba sedastanud, et määruks ei ole seda mõistet määratletud, ning otsustanud, et selle mõiste sisu ja ulatus tuleb kindlaks määrata eeskätt lähtudes eesmärgist, mida on väljendatud määruse põhjenduses 12, mille kohaselt määrusega kehtestatud kohtualluvuse alused on kujundatud lapse huve silmas pidades, eeskätt läheduskriteeriumi põhjal (kohtuotsused A, EU:C:2009:225, punktid 31 ja 35, ning Mercredi, EU:C:2010:829, punktid 44 ja 46).
- 51 Neis kohtuotsustes sedastas Euroopa Kohus veel, et lapse alalise elukoha peab määrama kindlaks siseriiklik kohus, võttes iga konkreetse juhtumi korral arvesse kõiki konkreetseid faktilisi asjaolusid (kohtuotsused A, EU:C:2009:225, punktid 37 ja 44, ning Mercredi, EU:C:2010:829, punktid 47 ja 56). Euroopa Kohus märkis sellega seoses, et lisaks lapse füüsilisele viibimisele liikmesriigis peab tulenema ka muudest täiendavatest asjaoludest, et lapse viibimine liikmeriigis ei ole vaid ajutist või juhuslikku laadi ning et alaline elukoht vastab kohale, mis väljendab lapse teatud integratsiooni sotsiaalsesse ja perekondlikku keskkonda (kohtuotsused A, EU:C:2009:225, punktid 38 ja 44, ning Mercredi, EU:C:2010:829, punktid 47, 49 ja 56).
- 52 Euroopa Kohus täpsustas, et arvesse tuleb võtta eelkõige liikmesriigi territooriumil viibimise kestust, õiguspärasust ja tingimusi ning põhjusi, miks perekond sinna liikmesriiki kolis, lapse kodakondsust, kooliskäimise kohta ja tingimusi, keelteoskust ning samuti lapse perekondlikke ja sotsiaalseid suhteid nimetatud liikmesriigis (kohtuotsused A, EU:C:2009:225, punktid 39 ja 44, ning Mercredi, EU:C:2010:829, punktid 48, 49 ja 56). Euroopa Kohus märkis samuti, et vanemate või ühe vanema kavatsus asuda koos lapsega elama teise liikmesriiki võib olla üks lapse alalise elukoha muutusele viitavatest asjaoludest, kui see on väljendatud teatud aktiivsete meetmete kaudu, nagu vastuvõtvas liikmesriigis elukoha ostmise või üürimine (vt kohtuotsused A, EU:C:2009:225, punktid 40 ja 44, ning Mercredi, EU:C:2010:829, punkt 50).
- 53 Lisaks otsustas Euroopa Kohus kohtuotsuse Mercredi (EU:C:2010:829), punktides 51–56, et elamise kestust saab arvestada üksnes ühe asjaoluna kõigi juhtumi konkreetsete faktiliste asjaolude hindamisel kogumis, ning ta täpsustas, milliseid elemente tuleb eelkõige arvestada, kui tegemist on väikelapsega.
- 54 Lapse alalise elukoha mõistel, mis on ära toodud määruse artikli 2 punktis 11 ja artiklis 11, ei saa olla muud sisu kui see, mida on kirjeldatud eelnimetatud kohtuotsustes seoses määruse artiklitega 8 ja 10. Seega tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktides 46–53 esitatud kaalutlustest, et selle liikmesriigi kohtul, kuhu laps viidi, kellele on esitatud lapse tagasitoomise määramise taotlus 1980. aasta Haagi konventsiooni ja määruse artikli 11 alusel, tuleb kontrollida, kas lapse alaline elukoht oli tema

päritoluliikmesriigis vahetult enne tema väidetavat ebaseaduslikku kinnipidamist, võttes sealjuures arvesse kõiki juhtumi konkreetseid faktilisi asjaolusid ja järgides viidatud kohtuotsustes antud rakenduskriteeriume.

- 55 Vaadeldes eelkõige põhjuseid, mille tõttu laps viibib liikmesriigis, kuhu ta viidi, ning lapse sinna viinud vanema kavatsust, tuleb niisugustel asjaoludel nagu põhikohtuasjas arvestada asjaolu, et äraviimist lubavat kohtuotsust võidi täita esialgselt ning et selle sai apellatsiooni korras edasi kaevata. Nimelt ei kinnita need asjaolud lapse alalise elukoha muutmist, sest kohtuotsus oli esialgne ning lapsevanem ei võinud olla äraviimise hetkel kindel, et viibimine vastavas liikmesriigis ei ole ajutine.
- 56 Mis puudutab vajadust tagada lapse huvide kaitse, siis tuleb neid elemente kõigi juhtumi konkreetsete asjaolude hindamisel kaaluda koostoimes muude faktiliste asjaoludega, mis võivad tõendada lapse äraviimise järgset teatavat sotsiaalsesse ja perekondlikku keskkonda integreerituse astet – nt käesoleva kohtuotsuse punktis 52 mainitu – ning eelkõige koostoimes ajaga, mis on möödunud alates äraviimisest kuni selle kohtuotsuse langetamiseni, millega tühistati esimese astme kohtuotsus ning määrati lapse alaliseks elukohaks päritoluliikmesriigis elava vanema elukoht. Selle kohtuotsuse langetamisest alates möödunud aega ei või aga ühelgi juhul arvesse võtta.
- 57 Kõiki neid kaalutlusi arvestades tuleb vastata esimesele ja kolmandale küsimusele, et määruse artikli 2 punkti 11 ja artiklit 11 tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui lapse äraviimine toimus kooskõlas esialgselt täidetava kohtuotsusega, mis hiljem tühistati kohtuotsusega, millega määrati lapse elukohaks päritoluliikmesriigis elava vanema elukoht, siis tuleb selle riigi kohtul, kuhu laps viidi, ja kellele on esitatud tagasitoomise taotlus, vaatlusaluse kohtuasja kõiki konkreetseid asjaolusid hinnates kontrollida, kas lapse alaline elukoht oli päritoluliikmesriigis veel vahetult enne väidetavalt ebaseaduslikku kinnipidamist. Niisugust hinnangut andes tuleb arvestada asjaolu, et äraviimist lubavat kohtuotsust võidi täita esialgselt ning et selle peale sai apellatsiooni korras edasi kaevata.

Teine küsimus

- 58 Kuivõrd Prantsusmaa valitsus ja komisjon väidavad, et selle küsimuse vastuvõetavusse tuleb suhtuda ettevaatlikkusega, sest see puudutab 1980. aasta Haagi konventsiooni tõlgendamist, siis tuleb märkida, et nagu kohtujurist oma seisukoha punktides 54–57 nentis, on määruse teatavates sätetes kasutatud konventsiooni sõnastust või sellele viidatud; taotletud tõlgendus on vajalik määruse ja kõnealuse konventsiooni ühetaoliseks kohaldamiseks liidus ega tundu olevat põhikohtuasja lahendamise seisukohalt asjassepuutumatu (vt selle kohta kohtuotsus McB., C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, punktid 32–37).
- 59 Sisuliselt olgu sissejuhatavalt märgitud esiteks, et Prantsuse valitsus tõi kohtuistungil välja, et kohtul ei saa Prantsuse õiguse järgi olla isikuhooldusõigust.
- 60 Teiseks, kuivõrd eelotsusetaotluse esitanud kohus näib siduvat küsimuse Prantsusmaa kohtute pädevusest lapse isikuhooldusõiguse üle otsustamiseks lapse ebaseadusliku kinnihoidmise küsimusega, tuleb märkida, et nagu on nimetatud käesoleva kohtuotsuse punktis 38, allus kohtuasi vastavalt määruse artiklile 8 cour d'appel de Bordeaux'le, kui ta kinnitas 5. märtsi 2013. aasta otsuses lapse elukohaks tema isa elukoha. See ei tähenda siiski, et lapse kinnipidamine ei võinud olla määruse mõttes ebaseaduslik, sest selline ebaseaduslikkus ei ole iseenesest seotud päritoluliikmesriigi kohtute kohtualluvuse küsimusega, vaid – nagu ka käesoleva kohtuotsuse punktis 47 märgitud – päritoluliikmesriigi õiguse alusel antud isikuhooldusõiguse rikkumisega.
- 61 Kolmandaks tuleb toonitada, et mõiste „ebaseaduslik äraviimine või kinnipidamine” määratlus määruse artikli 2 punktis 11 ei sisalda suhtlusõiguse ja õiguse määrata ajutiselt lapse elukoht rikkumist.

- 62 Neil tingimustel tuleb asuda seisukohale, et teise küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määrust tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui lapse äraviimine toimus kooskõlas esialgselt täidetava kohtuotsusega, mis hiljem tühistati kohtuotsusega, millega määrati lapse elukohaks päritoluliikmesriigis elava vanema elukoht, siis on lapse sellesse liikmesriiki tagasi toomata jätmine pärast teisena nimetatud kohtuotsust ebaseaduslik, nii et kohaldamisele kuulub määruse artikkel 11.
- 63 Sellega seoses piisab tõdemusest, et lapse päritoluliikmesriiki tagasi toomata jätmine olukorras, kus selle liikmesriigi kohtuotsusega kinnitatud lapse elukohaks selles liikmesriigis elava vanema elukoht, on määruse mõttes isikuhooldusõiguse rikkumine, kuivõrd isikuhooldusõigus hõlmab määruse artikli 2 punkti 9 kohaselt õigust määrata lapse elukoht. Seega on lapse tagasi toomata jätmine kõnesolevat kohtuotsust rikkudes määruse mõttes ebaseaduslik. Määruse artikkel 11 kuulub järelikult kohaldamisele, kui lapse alaline elukoht oli päritoluliikmesriigis vahetult enne ebaseaduslikku äraviimist või kinnipidamist.
- 64 Kui asuda seisukohale, et elukoha tingimus ei ole täidetud, siis tehakse otsus tagasitoomise taotluse rahuldamata jätmise kohta määruse artikli 11 alusel – mis ei mõjuta materiaaloiguslikus mõttes isikuhooldusõigust, mille üle päritoluliikmesriigi kohus on juba otsuse teinud – nii, et see ei riiva ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsuste teistes liikmesriikides tunnustamist ja täitmisele pööramist reguleerivate, määruse III peatükis sisalduvate normide kohaldamist.
- 65 Niisiis rikuti põhikohtuasjas lapse Prantsusmaale tagasi toomata jätmisega cour d'appel de Bordeaux' 5. märtsi 2013. aasta otsusest tulenevat (määruse mõttes) isikuhooldusõigust. Selle tagajärg on, et kinnipidamine on määruse mõttes ebaseaduslik ning et määruse artiklit 11 võib kohaldada tagasitoomistaotluse rahuldamiseks, kui pädev liri kohus asub seisukohale, et lapse alaline elukoht oli vahetult enne selle kohtuotsuse tegemist Prantsusmaal. Kui see kohus peaks aga leidma, et lapse alaline elukoht oli sel hetkel Irimaal, teeb ta tagasitoomistaotluse rahuldamata jätmise otsuse nii, et see ei riiva III peatüki normide kohaldamist kohtuotsuse täitmisele pööramiseks.
- 66 Viimatinimetatud hüpoteesiga seoses olgu meenutatud, et vastavalt määruse põhjendusele 21 lähtub määrus kontseptsioonist, et liikmesriigis tehtud kohtuotsuste tunnustamine ja täitmisele pööramine peaks põhinema vastastikuse usalduse põhimõttel ja mittetunnustamise põhjusi peaks olema võimalikult vähe (kohtuotsus Rinau, C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, punkt 50).
- 67 Asjaolu, et lapse alaline alukoht võis esimese astme kohtuotsuse järel apellatsioonimenetluses muutuda, ning tõik, et selle muudatuse on praegusel juhul tuvastanud 1980. aasta Haagi konventsiooni ja määruse artikli 11 alusel esitatud tagasitoomistaotlust menetlev kohus, ei saa olla asjaolu, millele last isikuhooldusõiguse vastaselt kinni pidav lapsevanem võiks tugineda, et pikendada tema õigusvastase teguviisiga loodud faktilist olukorda ning et vaidlustada päritoluliikmesriigis vanemliku vastutuse teostamise kohta tehtud niisuguse kohtuotsuse täitmist, mis on täitmisele pööratav ning kätte toimetatud. Nimelt, leida, et lapse alalise elukoha muutuse tuvastamine niisuguse taotluse saanud kohtu poolt võimaldaks seda faktilist olukorda pikendada ning takistada sellise kohtuotsuse täitmist, tähendaks määruse III peatüki 2. jaoga loodud mehhanismist möödaminekut ja võtaks sellelt sisu.
- 68 Niisugusel juhtumil, nagu on kõne all põhikohtuasjas, ei või vanemliku vastutuse teostamise kohta päritoluliikmesriigi poolt langetatud niisuguse otsuse edasikaebamine evida tagajärgi selle otsuse täitmisele.
- 69 Kõigest eeltoodust lähtudes tuleb teisele küsimusele vastata, et määrust tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui lapse äraviimine toimus kooskõlas esialgselt täidetava kohtuotsusega, mis hiljem tühistati kohtuotsusega, millega määrati lapse elukohaks päritoluliikmesriigis elava vanema elukoht, siis on lapse sellesse liikmesriiki tagasi toomata jätmine pärast teisena nimetatud kohtuotsust ebaseaduslik ning määruse artikkel 11 kuulub kohaldamisele, kui leida, et lapse alaline elukoht oli päritoluliikmesriigis vahetult enne ebaseaduslikku äraviimist või kinnipidamist. Kui aga asuda seisukohale, et lapse alaline elukoht ei olnud sel hetkel enam päritoluliikmesriigis, siis tehakse otsus

tagasitoomise taotluse rahuldamata jätmise kohta nii, et see ei riiva ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsuste teistes liikmesriikides tunnustamist ja täitmisele pööramist reguleerivate, määruse III peatükis sisalduvate normide kohaldamist.

Kohtukulud

- 70 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

1. Nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000 artikli 2 punkti 11 ja artiklit 11 tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui lapse äraviimine toimus kooskõlas esialgselt täidetava kohtuotsusega, mis hiljem tühistati kohtuotsusega, millega määrati lapse elukohaks päritoluliikmesriigis elava vanema elukoht, siis tuleb selle riigi kohtul, kuhu laps viidi ja kellele on esitatud tagasitoomise taotlus, vaatlusaluse kohtuasja kõiki konkreetseid asjaolusid hinnates kontrollida, kas lapse alaline elukoht oli päritoluliikmesriigis veel vahetult enne väidetavalt ebaseaduslikku kinnipidamist. Niisugust hinnangut andes tuleb arvestada asjaolu, et äraviimist lubavat kohtuotsust võidi täita esialgselt ning et selle peale sai apellatsiooni korras edasi kaevata.
2. Määrust nr 2201/2003 tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui lapse äraviimine toimus kooskõlas esialgselt täidetava kohtuotsusega, mis hiljem tühistati kohtuotsusega, millega määrati lapse elukohaks päritoluliikmesriigis elava vanema elukoht, siis on lapse sellesse liikmesriiki tagasi toomata jätmise pärast teisena nimetatud kohtuotsust ebaseaduslik ning määruse artikkel 11 kuulub kohaldamisele, kui leida, et lapse alaline elukoht oli päritoluliikmesriigis vahetult enne ebaseaduslikku äraviimist või kinnipidamist. Kui aga asuda seisukohale, et lapse alaline elukoht ei olnud sel hetkel enam päritoluliikmesriigis, siis tehakse otsus tagasitoomise taotluse rahuldamata jätmise kohta nii, et see ei riiva ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsuste teistes liikmesriikides tunnustamist ja täitmisele pööramist reguleerivate, määruse III peatükis sisalduvate normide kohaldamist.

Allkirjad